

Výroční zpráva Národní technické knihovny 2017

Obsah	1
Slovo úvodem	2
Zásadní průlom v nabídce zdrojů a technologií na lokální i národní úrovni. Nová éra konsorcií v ČR ...	3
Projekt CzechELib zahájen	4
Geneze	4
Nastavení projektu	4
Fakta o projektu	5
CzechELib na konci roku 2017	5
Získej - systém pro celonárodní meziknihovní výpůjční služby	5
Inovace v oblasti ICT technologií a služeb	6
Uživatelská podpora: průlomový rok 2017	7
Etablování individuálních konzultací, zahájení konzultací na počkání	7
Boom workshopů pro střední školy a zahájení partnerství s učiteli	7
Akreditace SciWritingu a rozjezd dalších specializovaných kurzů pro doktorandy a výzkumníky	7
Blog a výzkum, vystoupení na IFLA a IATULu	8
Mezinárodní spolupráce	8
Zahraniční stážisti studenti	8
Reforma stávajících a vznik nových online uživatelských návodů	8
Prosazení a zahájení generální obsahové prověrky fondu ve volném výběru	8
Hospodaření NTK v roce 2017	8
VÝNOSY NTK	10
NÁKLADY NTK	10
Péče o zaměstnance	11

Slovo úvodem

Devět let – do puberty ještě daleko, ale jakoby NTK získávala na vážnosti. A troufnu si tvrdit, že se na tom podstatnou měrou podílejí projekty, které její hranice přesahují: ať to byla VPK, nebo čarové kódy pro knihovny, které si přinesla ještě z Klementína podobně jako „konsorcia“ pro elektronické zdroje od LI na začátku století po LR, který rokem 2017 končí. A právě v tomto roce jsou nahrazovány národním a podstatně rozsáhlejším projektem CzechELib, který přinese užitek daleko širší cílové skupině, stejně jako připravovaný projekt „Získej“ v napojení na Centrální portál českých knihoven postupně bude nahrazovat VPK. Ale nejen rozsáhlé, všeobjímající projekty – pro naplňování strategického cíle „být dokonalou akademickou knihovnou“ má stejně velký význam masarykovská „drobná práce“ (doufám, že tento příměr kolegyně a kolegové snesou): ať jde o činnosti v integrované knihovně NTK VŠCHT Praha a ÚOCHB, o společnou práci ve prospěch Kampusu Dejvice nebo o transformované služby veřejnosti.

Devátý rok v Dejvicích – devátá vlna NTK tedy nejenže nesmetla, ale díky vytrvalému úsilí desítek spolupracovníků ve skutečnosti posílila a upevnila její pozici v Kampusu Dejvice i v povědomí akademické veřejnosti.

Zmíněným projektem CzechELib na sebe NTK vzala břemeno obstarat zhruba stovku klíčových (a nejdražších) kolekcí elektronických informačních zdrojů pro podstatnou část českých výzkumných organizací – vysokých škol, ústavů Akademie věd i dalších. Výrazný posun v preferenci elektronických zdrojů proti tradičním tištěným je zřetelný i v budování fondu NTK samotné. Podařilo se nám prostředky ušetřené na končícím projektu LR - Informace – základ výzkumu vrhnout na nákup elektronických knih čtyř nejvýznamnějších vydavatelů a přitom vyjednat, že tyto knihy jsou za stejnou cenu k dispozici všem členům konsorcií, která se formují v projektu CzechELib. Převaha objemu literatury dostupné v elektronické podobě je ohromná, a to i přesto, že nakupujeme prakticky veškerou produkci českých vydavatelů technické literatury a na přání svých zákazníků i díky spolupráci s Knihovni radou NTK budujeme velmi slušné portfolio technické literatury zahraniční, zejména v angličtině.

NTK se však nesoustřeďuje jen na dokumenty elektronické: prvním modulem systému „Získej“ bude automatizace výpůjček knih mezi knihovnami, která teprve přinese konečný užitek návštěvníkům Centrálního portálu českých knihoven. Zde se rýsuje i velmi slibná možnost značného zjednodušení provozu ve spolupráci s Českou poštou.

Transformovaný odbor uživatelské podpory kromě péče o návštěvníky knihovny vysouvá své emisary na akademickou půdu sousedů v Kampusu a slouží v činnostech, které přesahují tradiční záběr knihoven. Za zvlášť významnou považují misi na středních školách, kde se pokoušejí nastupující generaci „infikovat“ sérem proti post-faktickým informačním technikám. Generátorem vývoje nově zaváděných činností je referát metodik a specializovaných služeb, který také přispívá k výzkumnému statutu NTK.

Všechno uvedené výše by se nemohlo uskutečnit, pokud bychom neměli spolehlivě fungující prostředí. Odbor informačních technologií jednak sebezáchovně rozvíjí aplikace usnadňující pokud možno automatickou správu všech systémů a vedle toho vyvíjí nejrůznější gadgety podporující knihovní činnosti a služby. I díky tomu se mohla NTK opět stát výzkumnou organizací (což je zcela klíčové pro její roli v projektu CzechELib). Podobnou zásluhu má i oddělení systémové architektury, které kromě vývoje Získej a přípravy konceptu modernizace jádra knihovny obstarává i provoz Národního úložiště šedé literatury a tím přispívá k transferu výsledků vývoje.

O spolehlivé fyzické a ekonomické prostředí se dobře stará ekonomický odbor, který má před sebou náročnou změnu, neboť díky projektu CzechELib bude ekonomickým systémem NTK „protékat“ ročně více než půl miliardy Kč.

Závěrem chci všem kolegyním a kolegům poděkovat za trpělivost a trvalou podporu mise NTK.

Martin Svoboda, ředitel

Zásadní průlom v nabídce zdrojů a technologií na lokální i národní úrovni. Nová éra konsorcií v ČR

V roce 2017 jsme navázali na principy budování fondu NTK z roku 2016: do procesu akvizice byli tehdy zapojeni členové Knihovny rady NTK, aby se podíleli na schvalování nákupů elektronických informačních zdrojů (EIZ) a jednotlivých předplatných tištěných a elektronických periodik. Současně jsme nastolili pravidla efektivnějšího hospodaření s rozpočtem v oblasti nákupu tištěných monografií. (V roce 2016 byly zahrnuty do akvizičního procesu poptávky na nákup zahraničních monografií.)

Roku 2017 do procesu tvorby fondu NTK vstoupil nový faktor: projekt Národního centra pro elektronické informační zdroje CzechELib, který nastartoval novou éru tvorby fondu v oblasti EIZ. Projekt v rámci národní licence umožnil nejen přístup k početné skupině zdrojů průběžně doplňovaného fondu EIZ NTK, ale i rozšíření tohoto fondu o zdroje nové. Licence k přístupům k EIZ v rámci projektu zároveň přinesly novou metodu v čerpání rozpočtu. EIZ nakupované prostřednictvím projektu CzechELib nejsou propláceny formou předplatného, ale až v daném kalendářním roce. Výsledkem této strategie byla významná úspora plánovaných investic na předplatné EIZ NTK na rok 2018, která mohla být využita na rozšíření portfolia EIZ zdrojů NTK o e-knihy čtyř nejvýznamnějších vydavatelů.

Stávající předplatné online kolekce časopisů NTK bylo obohaceno v rámci projektu CzechELib o nové kompletní kolekce z oblasti fyziky a příbuzných věd **American Institut of Physics – Complete, Cambridge Journals Online – STM Collection** obsahující 137 recenzovaných titulů napříč technickými obory, **Oxford Journals Online STM Collection**, databáze odborných časopisů vydavatelství univerzity v Oxfordu z oblasti matematiky a fyziky, přírodních věd a medicíny, a databázi více než 1000 článků z oborů dopravního, automobilového, leteckého a kosmického průmyslu **SAE Digital Library Technical Papers**. Mimo projekt CzechELib byla pro NTK zakoupena kolekce **ICE Complete Engineering Journal Collection** z vydavatelství ICE Publishing, obsahující 46 titulů časopisů z oborů stavebního inženýrství.

Zcela zásadně byly rozšířeny i kolekce elektronických knih. V oblasti softwarového inženýrství byla zakoupena kolekce **APRESS**, obsahující cca 3 000 e-knih z let 2017 a 2018 nakladatelství Apress. Z kolekce knižních elektronických titulů **Cambridge STM e-books** bylo pořízeno 9 000 titulů napříč všemi obory STM. Dále byly zakoupeny **IET Ultimate eBook Collection** z vydavatelství IET (Institution of Engineering & Technology), zahrnující cca 400 e-knih z oboru strojírenství, kolekce **Complete Engineering e-books** z vydavatelství IEC Publishing obsahující 1 500 titulů z oblasti stavebního inženýrství a kolekce **IOP e-books** a **AAS** vydavatelství IOP (Institut of Physics) a AAS (American Astronomical Society), obnášející přes 200 titulů monografií a vysokoškolských učebnic z fyziky, astrofyziky, mechaniky, optiky a matematiky.

Významnou a průlomovou akvizicí v oblasti e-knih byl nákup čtyř objemných kolekcí **e-knih** od vydavatelství **Springer, Wiley, Elsevier a Taylor & Francis**. NTK je zakoupila ze svého rozpočtu a pro své potřeby, avšak současně smluvně zajistila přístup i členům příslušných časopiseckých konsorcií vzniklých v rámci projektu CzechELib. Kolekce e-knih vydavatelství Springer byla zakoupena formou trvalého nákupu jak pro NTK, tak pro členy konsorcia. Kolekce e-knih zbývajících tří vydavatelství jsou pro rok 2018 zpřístupněny v plném rozsahu a na konci roku budou na základě uživatelských statistik a požadavků účastnických institucí vybrány e-knihy do trvalého nákupu v předem určené finanční hodnotě, odpovídající ceně investované do nákupu přístupů do jednotlivých kolekcí.

Kromě rozšíření kolekcí EIZ v oblastech e-časopisů a e-knih se fond NTK rozrostl ještě o další zdroje. V rámci projektu CzechELib byly zajištěny přístupy do digitální knihovny oborů souvisejících s výpočetní technikou **ACM Digital Library** a do rozsáhlého dvacetidílného výkladového slovníku anglického jazyka **Oxford English Dictionary Online**. NTK také zajistila přístupy do repozitáře digitálních obrazových materiálů a uměleckých děl **ARTSTOR**, digitální knihovnu **JSTOR Digital Library**, obsahující odborné časopisy, knihy a výzkumné zprávy z mnoha vědních disciplín, a digitální archiv z oblasti architektury **Le Corbusiere Plans Online**, zpřístupňující životní dílo významné postavy moderní architektury.

Z celkového rozpočtu přiděleného na tvorbu fondu v roce 2017 bylo investováno 11% do nákupu tištěných informačních zdrojů a 89% do nákupu elektronických informačních zdrojů. V rámci nákupu EIZ bylo 19% z rozpočtu věnováno e-časopisům, 71% e-knihám a 10% ostatním elektronickým informačním zdrojům. Částka vynaložená na rozšíření fondu e-knih byla poprvé v historii tvorby fondu NTK vyšší než částka věnovaná na nákup e-časopisů. V tak velkém rozsahu byla čerpána díky výše zmiňované úspoře investic a díky snaze přizpůsobit se trendu nárůstu vydávaných e-knih, který se projevuje v posledních letech.

Jitka Marhoulová, vedoucí Oddělení budování fondu a Tereza Tůmová, vedoucí Referátu elektronických informačních zdrojů

Projekt CzechELib zahájen

Projekt národního centra pro elektronické informační zdroje CzechELib je ve výroční zprávě za rok 2016 zmíněn jen okrajově, přestože již v době psaní zprávy bylo zřejmé, že jeho význam pro NTK bude obrovský. A to nejen v tom smyslu, že NTK bude obstarávat elektronické informační zdroje (EIZ) pro celou ČR tak, jak to doposud dělala pro „konsorcia“ se 70+ účastníky a nyní nově s podporou programu OP VVV (Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání). Počítali jsme s tím, že důsledné dodržování pravidel programu OP VVV ovlivní fungování NTK, tehdy jsme však netušili, jak silně.

Geneze

Přestože MŠMT o podpoře projektu z programu OP VVV uvažovalo již několik let, rozhodnutí začít skutečně projekt připravovat ve spolupráci s NTK padlo až na podzim roku 2015. První kulatý stůl zástupců MŠMT, vysokých škol, AV ČR a NTK v čele s náměstkem ministra školství mládeže a tělovýchovy se sešel v lednu roku 2016 k domluvě, kdo začne na projektu pracovat po věcné a po formální stránce. Proti původní představě, že projekt bude řídit MŠMT a NTK bude pouze asistovat, až po vypsání výzvy¹ v červnu roku 2016 MŠMT definitivně rozhodlo, že předkladatelem a příjemcem projektu bude NTK. Projekt se podařilo pod vedením ředitele NTK s pomocí několika kolegů z vysokých škol a s intenzivní spoluprací týmu projektového dohledu z MŠMT v šibeniční lhůtě sepsat, provést úspěšně všemi schvalovacími postupy, poradou vedení MŠMT, Monitorovacím výborem programu OP VVV („cum laude“) a 31. 10. 2016 v 18:12 ho podat k posouzení. Na základě doporučení hodnotitelské komise ho Řídicí orgán OP VVV schválil k realizaci dne 20. 12. 2016.

Projekt je výsledkem mnohaletého usilování NTK, knihoven VŠ, AV ČR, NK, krajských knihoven, knihoven nemocnic a řady dalších výzkumných institucí, které v roce 2016 navíc podpořily i ČKR, RVŠ, prezidium AV ČR, RVVI a další instituce. Jeho hlavním cílem je nahradit dosavadní kampaňové podpory nákupu EIZ, postrádající cílenou koordinaci a společně dohodnutá pravidla, stabilním, dlouhodobě udržitelným systémem zpřístupňování EIZ, obdobným systémům fungujícím v mnoha rozvinutých zemích. Se souhlasem všech, komu a jak má projekt sloužit, byl 1. ledna 2017 projekt Národního centra pro elektronické informační zdroje CzechELib pod vedením NTK zahájen.

Nastavení projektu

Projekty realizované formou IPs programu OP VVV se kromě pravidel programu OP VVV navíc povinně řídí metodikou PRINCE2, která vyžaduje roční přípravu. Velkým problémem byl fakt, že dostupnost podstatné části elektronických informačních zdrojů nezbytných pro podporu českého výzkumu, vývoje a vzdělávání končila s koncem roku 2017, přičemž nutnou podmínkou schválení projektu bylo zajištění plynulé návaznosti poskytování přístupu k EIZ pro všechny zájemce. A tak jednotlivé kroky, jako ustavení CzechELib, vytvoření řady metodik a pravidel, konstrukce smluvního zajištění vztahů a finančních toků mezi CzechELib a členskými institucemi, sběr požadavků účastnických institucí na EIZ, vytvoření typové licenční smlouvy, vyjednání smluv s vydavateli, případně jejich prostředníky, nalezení mechanismu oprávnění pro CzechELib jednat jménem členských institucí, projednávání způsobu zadávání veřejné zakázky ve prospěch stovky členských institucí, vytvoření webu, komunikace

¹ <https://opvvv.msmt.cz/vyzva/vyzva-c-02-16-040-strategicke-rizeni-vavai-na-narodni-urovni-i.htm>

s členskými institucemi a další, musely nutně proběhnout souběžně s vytvářením všech dokumentů, reportů a žádostí vyžadovaných pravidly projektů OP VVV a metodiky PRINCE 2.

Fakta o projektu

Vizí projektu je zvýšení výkonnosti a efektivity oblasti výzkumu, vývoje a inovací v České republice prostřednictvím systémové změny způsobu zajištění elektronických vědeckých časopisů, knih a speciálních databází, spočívající v soustředění finančních prostředků do jednoho centra, eliminaci zátěže účastnických institucí a dosažení standardizovaných výhodnějších smluvních podmínek.

Hlavním cílem je vytvoření národního centra CzechELib, které bude podporováno z prostředků projektu v letech 2017- 2022. Podpora nákupu přístupů k EIZ proběhne jako pilotní ověření fungování CzechELib v letech 2018 – 2020, od roku 2021 bude podpora poskytována opět ze státního rozpočtu, popř. z finančních úspor projektu, resp. z finančních prostředků na EIZ nevyužitých v letech 2018 až 2020. Počínaje rokem 2023 musí být CzechELib zcela integrován do systému financování NTK.

Celkové náklady projektu jsou téměř 1,3 mld. Kč, z toho 91 % bude využito na podporu nákupu EIZ v letech 2018 až 2020. Zbýlých 9 % spotřebuje technické a softwarové vybavení, právní podpora, vzdělávací a konferenční podpora a personální výdaje na realizaci projektu a jeho projektové řízení.

CzechELib na konci roku 2017

CzechELib se stal jedním z odborů NTK a je v ní pevně usazen, regulérně komunikuje jak s Řídicím výborem projektu, tak se všemi členskými institucemi a zdá se, že je všeobecně přijat. V listopadu 2017 poslední instituce podepsala Smlouvu o centralizovaném zadávání veřejných zakázek, opravňující NTK podepsat smlouvy s poskytovateli EIZ jejím jménem.

Při pohledu do zpětného zrcátka se to jeví trochu jako zázrak. Slabinou etapy „Spuštění projektu“, tedy zejména druhé poloviny roku 2016, byla absence, resp. nemožnost přijetí jednak projektového manažera a také právní podpory, což by bývalo aktivity roku 2017 výrazně urychlilo a usnadnilo.

Samostatnou kapitolou je pozice ředitele CzechELibu. Toho se vedení NTK snažilo nalézt již na podzim roku 2016. Funkce se nakonec dočasně ujala Eva Dibuszová, který byla jeden z hlavních autorů projektu.

Významným krokem k úspěšnému fungování projektu bylo i to, že v druhé polovině roku 2017 pracovníci útvaru projektového dohledu opustili MŠMT a přesunuli se do pozic projektových a finančních manažerů CzechELib, čímž je zajištěno profesionální projektové řízení. Za to, že CzechELib úspěšně překonal první rok svého působení, je třeba poděkovat všem, kteří se na projektu podílejí. Vznikl mimořádně výkonný tým odborníků, který s vysokou erudicí zaštiťují po odborné stránce ředitel NTK a po projektové Hlavní projektový manažer.

Eva Dibuszová, ředitelka projektu CzechELib

Získej - systém pro celonárodní meziknihovní výpůjční služby

NTK díky podpoře programu VISK 8/ zahájila v roce 2017 práce na vývoji softwaru pro platformu do-
dávání dokumentů a meziknihovní výpůjční služby (MVS) *Získej* a na přípravě organizace správy a provozu systému na národní úrovni. V roce 2017 byl po řádném výběrovém řízení dokončen vývoj první části softwaru včetně návrhu grafické podoby a analýzy uživatelského rozhraní a pracovních postupů.

Tým *Získej* se při zadávání a vývoji softwaru držel principů, které vycházejí z mnoholetých zkušeností s vývojem a provozem doručovacích služeb v NTK, zejména systému VPK (Virtuální polytechnické knihovny). Platforma je od počátku vyvíjena tak, aby byla provozována jako služba (SaaS) splňovala současné požadavky efektivnosti, integrace, konzistence, bezpečnosti, škálovatelnosti, trvalého rozvoje

a udržitelnosti, centrálního řešení a propojení s ostatními knihovními systémy. Služba *Získej* umožňuje koncovému uživateli i knihovníkům objednat služby v jednoduchém webovém rozhraní na internetu a sledovat stav objednávky, pracovníkům knihoven následně jednoduše a přehledně evidovat a zpracovat požadavky, nastavovat a spravovat profily knihoven včetně cen za poskytované služby, jednoduše vytvářet podklady pro vyúčtování a zpracování statistik. Pracovníkům knihoven stačí běžné připojení k internetu, systém v podobě webové aplikace nebude vyžadovat investice do dalšího programového vybavení knihoven. *Získej* je programovaný v otevřeném kódu v jazyce Python, který je běžně používaný a vhodný k propojení s knihovnickými i ostatními aplikacemi, je tedy přístupný dalšímu rozvoji a úpravám. Součástí vývoje a přípravy platformy je systémová a uživatelská dokumentace, servisní podpora, koncepce seznámení se systémem pro knihovníky a školení, příprava organizačního zajištění a provozu Servisního centra NTK.

Získej slouží jako primární služba Centrálního portálu knihoven (CPK). Je modelována tak, aby reflektovala a respektovala aktuální stav meziknihovní výpůjční služby a dodávání dokumentů v knihovnách, má ale ambici podpořit spolupráci knihoven na rozvoji moderní podoby těchto služeb. Práce na vývoji platformy jsou doprovázeny úsilím spolupracujících knihovnických institucí a odborných knihovnických pracovníků o parametrizaci služeb dodávání dokumentů a MVS v knihovnách ČR.

Jan Pokorný, vedoucí Oddělení systémové architektury

Inovace v oblasti ICT technologií a služeb

Na počátku roku 2017 jsme nasadili nové řešení digital signage (systém digitálních zobrazovacích zařízení ve veřejně přístupných prostorách) "Indoktrinátor". Jde o open source, jehož zdrojové kódy jsou dostupné na našem GitHubu [<https://github.com/techlib/indoktrinator/> a <https://github.com/techlib/telescreen>]. Jeho hlavní výhodou spočívá v tom, že nejsou třeba žádné streamovací servery, je velmi tolerantní co se týká AV formátů a ovládání vyžaduje minimální technologické znalosti.

Do infrastruktury jsme zapojili systém pro sběr a vyhodnocení síťových připojení [<https://github.com/techlib/netflow>], což nám umožňuje lépe a především automatizovaně koordinovat činnost s poskytovatelem internetového připojení a pružně reagovat při upozornění na porušování autorských práv.

Během roku 2017 byl rovněž zaveden interní systém pro plánování míst ve skladech. Software slouží k optimalizaci umístění knihovních jednotek na regálech a k plánování jejich nejvhodnějšího uspořádání. Využíváním nového systému se šetří místo ve skladech, které tak pojmu více knihovních jednotek, než kdyby byly optimalizace vytvářeny ručně. Systém je použitelný i pro jiné knihovny (popř. sklady knih) a je open source [<https://github.com/techlib/regaly/> a <https://github.com/techlib/regaly-frontend>].

Byl také spuštěn web projektu CzechELib, který poskytuje informace svým členům i veřejnosti a slouží jako jeden z jeho hlavních informačních zdrojů. Platforma je sdílena s webem NTK, žádné dodatečné náklady kromě designu proto nebyly nutné.

Dále jsme přepracovali platební bránu a nástroje pro platby kartou, nyní jde o jeden integrovaný nástroj vyvíjený vnitřním týmem NTK. Dalším krokem by měla být integrace platebního systému resp. jeho nahrazení. To si vyžádá rozsáhlejší změny infrastruktury. Nástroj "Terminátor 1.0" má oficiální certifikaci Global Payments Europe a je aplikovatelný i pro jiné instituce. Hodí se kamkoliv, kde je užíván kreditní systém.

Nově vznikl nástroj pro monitorování obsazenosti pater, který odhaduje obsazenost podle počtu zařízení připojených k WiFi. Jeho výstup je možné vidět na obrazovkách v parteru, aby si zákazníci dokázali snáze najít patro, v němž nejpravděpodobněji najdou místo k práci. Tuto službu bylo možné zavést právě díky novému systému digital signage, který takovouto integraci umožňuje.

Převedli jsme 53 238 záznamů technických norem do integrovaného knihovního systému NTK pro správu a následně do jednotného rozhraní pro vyhledávání uživateli.

Zapojili jsme linky zpracování knih NTK do systému obalkyknih.cz, jak jako jeho uživatelé, tak jako tvůrci skenů obálek a obsahů. V návaznosti jsme pak do testovacího provozu uvedli nástroj pro zpracovávání výsledků OCR linky jako podklad pro automatické indexování a tvorbu klíčových slov.

Ondřej Koch, vedoucí Odboru pro informační technologie, ICT služby a infrastrukturu

Uživatelská podpora: průlomový rok 2017

Etablování individuálních konzultací, zahájení konzultací na počkání

Počet a rozmanitost individuálních konzultací dramaticky narostl. V roce 2017 proběhlo 218 konzultací, přičemž pouze 101 z nich se týkalo vyhledávání odborných informací ke konkrétním tématům. Během dalších 117 konzultací jsme nabídli pomoc s pestrou škálou problémů, které uživatelé řeší při práci na svých projektech. Kromě vyhledávání jsme uživatelům pomáhali s citováním a formátováním textů, poskytli radu např. při tvorbě životopisů, přihlášek do stipendijních programů či při tvorbě odborných textů v českém i anglickém jazyce. Průměrná konzultace trvala 58 minut.

Roky	Individuální osobní konzultace
2017	218
2016	82
2015	71

Mezi uživateli stále převažují pisatelé bakalářských a magisterských prací, službu však stále častěji využívají studenti už při psaní seminárních prací a středoškolští studenti. Roste také počet studentů doktorandských programů a výzkumníků využívajících tzv. editační asistenci, při které jim jsou formou mentoringu a koučinku předávány zkušenosti s publikováním v zahraničních renomovaných časopisech.

V květnu 2017 jsme zavedli tzv. konzultace na počkání, jejichž primárním cílem je propagovat přímo v budově NTK rozsah podpory, kterou jsme schopni nabídnout. Bylo spuštěno 6 typů konzultací: První pomoc s citováním, LaTeX First Help, International Student Support, Scientific Writing in English Clinic, Informace ve strojírenství.

Boom workshopů pro střední školy a zahájení partnerství s učiteli

V minulém roce bylo uspořádáno 21 workshopů pro SŠ s 514 účastníky. S podporou Středočeského kraje byl připraven a úspěšně realizován pilotní čtyřdílň blok workshopů *Bezpečná cesta informačním bludištěm* pro středoškolské učitele, který úspěšně absolvovalo 8 učitelů. V návaznosti na tento kurz jsme uspořádali další 2 workshopy pro studenty, ale především byla s učiteli domluvena užší spolupráce a možné uzavření partnerských smluv v roce následujícím.

Akreditace SciWritingu a rozjezd dalších specializovaných kurzů pro doktorandy a výzkumníky

Společný NTK a ČVUT kurz vědeckého psaní v angličtině byl akreditován v zimním semestru jako doktorandský kurz nejdříve na Fakultě stavební, vzápětí v letním semestru na celé ČVUT. Do kurzu se v obou semestrech 2017 zapsalo 100 doktorandů z ČVUT a UK, z nichž 35 úspěšně kurz absolvovalo a složilo zkoušku. Pro doktorandy a postdoktorandy byly uspořádány další specializované workshopy *Gaining Confidence in Presenting, Scientific Oral Presentations a Scientific Writing Labs*, které absolvovalo 48 účastníků z ÚOCHB a ČVUT.

Blog a výzkum, vystoupení na IFLA a IATULu

Referát pro metodiku a specializované akademické služby publikoval v minulém roce jeden recenzovaný odborný článek a založil blog *Science Communications in Context*. Dva konferenční příspěvky a jedna prezentace prošly recenzním řízením a byly prezentované na prestižních mezinárodních odborných fórech, IATUL Bolzano, IFLA WLIC Wroclav a ECIL Saint Malo.

Mezinárodní spolupráce

Dva naši kolegové v září absolvovali stáž v knihovně UC Berkeley. V rámci programu Erasmus v NTK hostovali dr. Göran Hamrin z knihovny dánského KTH (Royal Institute of Technology) a Jolanta Ivanova z Scientific Library of Riga Technical University.

Zahraniční stážisti studenti

V roce 2017 absolvovalo v NTK dlouhodobou stáž 10 zahraničních stážistů v rámci programů Erasmus+ a CIEE. Stážisté se podílejí na tvorbě výukových a propagačních materiálů (video, návody), na obsahové prověrce volného výběru a dalších profesionálních aktivitách.

Reforma stávajících a vznik nových online uživatelských návodů

Na základě analýzy uživatelských statistik a interních průzkumů jsme zevrubně přestavěli webových a Moodle stránek uživatelské podpory směrem k navýšení uživatelské přívětivosti a relevance. Výsledkem je výrazná redukce knihovnického žargonu a struktura zohledňující uživatelské chování a potřeby. Bylo vytvořeno 9 nových stránek, 8 návodů a 4 instruktážní videa. Dalších 7 propagačních a instruktážních videí bylo vytvořeno ve spolupráci s mezinárodními stážisty.

Prosazení a zahájení generální obsahové prověrky fondu ve volném výběru

Na základě *Koncepčního rámce pro zlepšení a rozvoj služeb NTK v návaznosti na personální audit v odboru 3 a na výsledky uživatelských průzkumů a zpětné vazby* byla připravena a zahájena generální obsahová prověrka fondu (OPF) ve volném výběru, jejímž cílem je zkvalitnění a výrazná komprimace fondu a celková optimalizace a rekonfigurace veřejných a studijních prostor knihovny. V roce 2017 byla dokončena OPF v 5. a 6. NP. Zpracovány jsou obory: společenské vědy, ekonomika, architektura, matematika, počítačová věda, fyzika, astronomie, biologie, geologie, geografie, lékařství, zemědělství, technika – obecně. Dle dosavadních výsledků se předpokládá, že ve volném výběru zůstane cca. 1/3 původně umístěného fondu.

Sasha Skenderija, vedoucí Odboru pro uživatelskou podporu

Hospodaření NTK v roce 2017

V roce 2017 byl ukončen projekt LR 1301 – IZV (Informace základ výzkumu) a zahájen projekt CzechELib - Národní centrum pro elektronické informační zdroje, který bude centrálně zajišťovat EIZ pro oblast VaVal (věda, výzkum a inovace) v ČR.

Úspěšné schválení projektu Národního centra pro elektronické informační zdroje CzechELib ovlivnilo v roce 2017 v širokém rozsahu činnost Národní technické knihovny, ekonomickou oblast nevyjímaje. Bylo nutné zajistit veškeré procesy a činnosti související s řízením a administrativou projektu CzechELib v souladu s Chartou projektu a podmínkami poskytnutí dotace OP VVV. Od konce roku 2016 probíhala intenzivní výběrová řízení na personální obsazení pracovních pozic hrazených z projektu CzechELib, která pokračovala i začátkem roku 2017. Úpravou Organizačního řádu NTK byl zřízen samostatný odbor 7 CzechELib se svým vlastním rozpočtem a odděleným účetnictvím.

Jako efektivní se jevílo propojit stávající zaměstnance NTK a projekt CzechELib, a proto začali vybraní zaměstnanci částmi svých pracovních úvazků pracovat pro projekt. Tím se počátkem roku 2017 snížila

naplněnost limitu počtu pracovníků o 8 úvazků. Uvolněné pracovní úvazky se NTK snažila v průběhu roku doplnit, ale v době nízké nezaměstnanosti obsadit pracovní místa pracovníky s požadovanou kvalifikací a praxí naráželo na omezené platové možnosti příspěvkové organizace. Toto bylo důvodem neobsazení 11,45 pracovních úvazků NTK v přepočteném stavu.

V roce 2017 došlo k výraznému nárůstu práce v souvislosti se změnami v oblasti legislativy, výkaznictví, statistiky a rozborové činnosti, což zvyšovalo nároky na pracovníky a jejich odborné znalosti zejména v oblasti ekonomické. Vzhledem k tomu, že v účetním programu IFIS, který NTK doposud bez zásadních problémů používala, je složité plnit podmínky CSÚIS, byly zahájeny úvahy o přechodu na jiný účetní systém, který by vyhovoval neustále se rozšiřujícím nárokům na poskytování údajů pro PAP (pomocný analytický přehled).

Z výše uvedených důvodů byly v ekonomické oblasti v průběhu celého roku 2017 průběžně nastavovány procesy v oblasti účetnictví, personalistiky a mezd, které vedly k nutnosti úprav v účetním a mzdovém programu tak, aby zpracování dokladů bylo v souladu zejména s požadavky kladenými na výkaznictví projektu CzechELib. Podrobně byla řešena problematika finančních toků, finančního plánu, ex-ante plateb, způsobilost výdajů s ŘO OP VVV.

Závěrečný rozpis ukazatelů rozpočtu Národní technické knihovny na provoz na rok 2017 byl stanoven zřizovatelem v následující výši:

Položka	částka v Kč
Náklady na provoz celkem	173 933 176
Výnosy vlastní	14 354 000
Příspěvek na provoz celkem	159 579 176
V tom:	
Limit mzdových prostředků	45 184 045
v tom: limit prostředků na platy	44 195 595
limit OON	988 450
Příděl do FKSP	887 461
Ostatní běžné výdaje	111 814 670
V tom:	
Provozní běžné výdaje	96 612 234
v tom zákonné odvody	15 202 436
Investiční výdaje	1 693 000
Limit počtu zaměstnanců – počet osob	145,39

V příspěvku na provoz v uvedené výši 159 579 176,- Kč je zahrnut příspěvek na:

- členství v mezinárodních organizacích 171 234,- Kč
- mezinárodní konferenci KRE 2017 174 000,- Kč
- mezinárodní konferenci Šedá literatura 180 000,- Kč
- projekt Hybridní knihovna 43 010 000,- Kč
- projekty VISK 2 605 000,- Kč

Samostatným rozpočtovým opatřením byla zřizovatelem poskytnuta dotace na výzkumný program „Informace základ výzkumu“ ve výši 134 301 000,- Kč. Tento výzkumný program byl v roce 2017 ukončen a NTK dodavateli uhradila pouze doplatek ve výši uvedené dotace, neboť povinný vklad NTK na rok 2017 byl formou předplatného uhrazen již v roce 2016.

Mimo výše uvedený rozpis ukazatelů rozpočtu byla na projekt CzechELib zřizovatelem formou zálohy poskytnuta částka 424 422 417,87 Kč. Náklady na projekt byly účtovány ve výši 14 327 761,26 Kč. Oproti těmto nákladům byly ve stejné výši účtovány výnosy. Nespotřebovaná část dotace byla převedena do rezervního fondu.

Limit počtu pracovníků na uvedený projekt činil pro rok 2017 15,4 pracovních míst.

Příspěvek na činnost NTK ve výkazu zisku a ztrát činil v souhrnu 718 330 475,87 Kč.

V roce 2017 zaúčtovala NTK výnosy ve výši 349 701 710,10 Kč, z toho 349 657 495,24 Kč (včetně příspěvku od zřizovatele) v hlavní činnosti a 44 214,86 v jiné činnosti. Do jiné činnosti jsou účtovány výnosy za pořízení fotografií, filmového záznamu a z titulu poplatku autorských práv.

Do nákladů zaúčtovala NTK **349 362 219,10 Kč**, z toho do nákladů na hlavní činnost 349 354 401,10 Kč a **7 818,- Kč** na jinou činnost. Do nákladů v jiné činnosti byly zúčtovány mzdy zaměstnanců, kteří se na výnosech z jiné činnosti podíleli. Jiné náklady, vzhledem k povaze výkonů, zúčtovány nejsou.

Hospodářský výsledek za rok 2017 skončil mírným ziskem 339 491,- Kč (303 094,10 Kč z hlavní činnosti a 36 393,86 Kč z hospodářské činnosti). Nerozdělený zisk v uvedené výši byl převeden do rezervního fondu.

Hospodářská činnost probíhala pouze výjimečně. Zahrnovala výhradně umožnění fotografování a filmování v prostorách NTK.

Nemožnost dosažení vyššího zisku byla zapříčiněna problematikou odpisů NTK. V roce 2017 zaúčtovala NTK, v souladu s odpisovým plánem, odpisy ve výši 32 218 398,30 Kč.

VÝNOSY NTK (úctová třída 6 celkem)

Na výnosech ve výši 349 701 710,10 Kč se hlavní měrou podílí příspěvek na provoz zřizovatele, tržby z prodeje služeb knihovny (rešerše, MMS, kopie, obsahy periodik), výnosy z pronájmů a souvisejících služeb, čerpání fondů a jiné výnosy, které představují zejména poplatky za opožděné vrácení zápůjček, uhrazené ztráty publikací, vložné za rekvalifikační kurzy, úroky z účtů apod.

Členění výnosů

Položka	V Kč
Příspěvek zřizovatele na činnost – dotace	306 572 069,26
Pronájmy prostor dlouhodobé i krátkodobé	15 844 879,26
Registrační poplatky	794 200,00
Snížení FRM – finančně nepokryto	24 327 139,15
MMS, kopie, prohlídky rešerže	720 502,58
Vložné mezin. konference	516 369,09
Použití rezervního fondu	281 687,00
Ostatní výnosy (náhrady, kursové rozdíly...)	644 863,76
celkem	349 701 710,10

NÁKLADY NTK (úctová třída 5 celkem)

NTK byly účtovány v celkové výši 349 362 219,10, z toho v hlavní činnosti ve výši 349 354 401,10 Kč a v hospodářské činnosti 7 818,- Kč.

Největší nákladovou položkou v roce 2017 představovaly náklady na ostatní služby, účtované na účet 518, ve výši 205 191 486,10 Kč. Na tento účet jsou zúčtovávány služby širokého rozsahu od nákladů na MMS, nákup software, úklid, revize, ostrahu, vazbu časopisů až po platby za telekomunikační služby, ale i platby za elektronické časopisy, které v této položce představují největší částku.

Mzdové náklady včetně OON a zákonných odvodů dosáhly výše 72 770 527,- Kč a jsou druhou nejvyšší nákladovou položkou v NTK.

Významnou nákladovou položku každoročně tvoří odpisy, které byly v roce 2017 zaúčtovány ve výši 32 218 398,- Kč. Finančně bylo do fondu reprodukce majetku převedeno celkem 7 891 259,16 Kč.

Na pořízení knihovního fondu jak v klasické knižní nebo elektronické podobě (knihy, časopisy, speciální informační zdroje a elektronické časopisy) bylo v roce 2017 vynaloženo 36 997 895,52 Kč.

Členění nákladů

Položka	v Kč
Provoz budovy (opravy, údržba, revize, ostraha, úklid ...)	31 078 062,40
Energie	7 001 999,58
Materiál	3 097 497,69
z toho z projektu CzechELib	32 470,07
Nákup knižních fondů, vč. el.časopisů a knih	36 997 895,52
Spoluúčást NTK na nákupu EIZ v programu LR	134 074 000,00
Mzdy	54 470 690,00
z toho z projektu CzechELib	9 516 620,00
Odvody z mezd	18 299 837,00
z toho z projektu CzechELib	3 216 324,00
Cestovné	1 252 600,17
z toho z projektu CzechELib	318 331,85
Sociální náklady (FKSP, stravování, zdravotní poj.)	3 040 882,80
z toho z projektu CzechELib	154 652,00
DHM včetně nákladů z DHM	6 497 237,07
z toho z projektu CzechELib	887 264,34
Semináře, konference, pohoštění, související služby	1 442 095,54
z toho z projektu CzechELib	202 099,00
Odpisy	32 218 398,00
MMS faktury, vouchery, vazba	929 382,90
Podpora infrastruktury, zpřístupnění IT, licence	12 825 755,22
Daně, poplatky	1 314 839,97
Poradenství, právní služby	833 753,84
Náklady projektů VISK	1 004 987,11
ostatní služby a ostatní náklady	2 982 304,29
Náklady celkem	349 362 219,10
z toho z projektu CzechELib	14 327 761,26

Péče o zaměstnance

Národní technická knihovna zajišťovala svým zaměstnancům závodní stravování formou poskytování stravovacích poukázek Ticket Restaurant firmy EDENRED, tj. stravování zaměstnanců v provozovnách veřejného stravování nebo v restauračních zařízeních.

Pravidelná péče o zaměstnance NTK byla realizována prostřednictvím fondu kulturních a sociálních potřeb (FKSP). Jednalo se zejména o příspěvek na rekreaci dětí zaměstnanců, dary při životních a pracovních výročí, poukázky na nákup v lékárně nebo sportovních zařízeních. Zákonnou zdravotní preventivní péči hradila NTK z provozních prostředků.

Jitka Šturmová, vedoucí Odboru ekonomicko-provozního